

ТЕШЊАРСКИ ПАСОТИША

ГОДИНА IV

8. СЕПТЕМБАР 1990.

БРОЈ 9

Десанка Максимовић у Тешњару

(Снимио: Д. Меденица)

СЕОБА СРБАЉА

Гори месечев рог испод чела.
Пада црна киша дуж пута.
По Хунгарској серпско племе лута
за Чарнојевићем, лица невесела.

Бакарне ватре остају по страни.
Кочеви ничу из поспалих глава.
Ветар се извлачи из модрога Дунава.
Ко вране, позади, пролетеше дани.

Смрди овнујска кожа преко леђа.
Мокри црна киша по непознатом крају.
Старци се у пољима клечећи моле и кају
носећи завичајна брда између веђа.

* * *

Лето. Падају из ваздуха запаљене птице.
Остадоше по путу мртве краве.
Пожар сунца развија нам главе.
Син очево не познаје лице.

Плаче дете у мајчином трбуху.
Зло се коти у чистоме цвету,
Алкохол сунца улази у крв свету.
Јаук се разлеже и одјекује по слуху.

Закаснило је наше племе на путу.
За наше главе долазе убице.
Топећи сребро дуж широке равнице
разбојнички осећамо месечину жуту.

* * *

Са секирама заривеним у слепоочнице
путује се на север. На северу нема наде.
Добар је ко убија и ко краде.
Према срцу окренуте су оштрице.

Осуђени на пораз, Сербљи, болно,
издајица је ту и већ план кује.
Кроз тело, као преко бојишта, меци зује.
Долази вече, а битке нема. Оловно,

Издајица је већ ту. Издајица је већ ту.
Близу смо севера, али не можемо стићи.
Нити се можемо вратити. Даље ићи, ићи, ићи
Поред угашених ватри на путу.

Петар ПАЈИЋ

(Снимио: Д. Јовановић)

ПРОШЛОСТ У САДАШЊОСТИ (Овојесењи јубилеји, акције, књиге...)

ДРУГИ УСТАНАК

Обимним програмом обележава се у Ваљеву и ваљевској општини 175. годишњица II српског устанка, образован је ради тога и засебан одбор. Завршна свечаност планирана је за 7. децембар, а пре тога биће још доста манифестација: изложба „Таковски устанак“, заштита гробнице Симе Ненадовића у Бранковини, обележавање објеката везаних за

II устанка, уређење пута за Бранковински вис, предавање просветним радницима, изложба фотографија „Српски шанчеви на Дрини“...

ГИМНАЗИЈА

Ваљево и његова најстарија средња школа славе целе ове године 120. годишњицу гимназијског школовања у овој вароши. Многе приредбе, припремљене за тај јубилеј, већ су и одржане, доста ће их бити и током јесени. Међу досадашњима издвајамо изложбу „Стара ваљевска разгледница“ која је била сачињена од око 120 сачуваних разгледница града, његових најважнијих грађевина, улица, некадашњих догађаја... До новембра из штампе ће изаћи књига „Ваљевски гимназијалци“ са уметничким и научним радовима некадашњих ученика Гимназије у Ваљеву. Таква једна књига изашла је пре десет година, ово јој је допуна.

Завршна свечаност обележавања јубилеја Гимназије биће под крај новембра.

ОСТАЛИ ЈУБИЛЕЈИ

Ваљевској пивари је 130 година. Уместо информација о слављима за ту годишњицу у јавности су се појављивале вести које су говориле о међународним признањима ваљевским пивима, о расту произ-

Учесници првог разговора о споменику Десанки, држаног у „Гранду“ 6. јануара 1989: Велибор Берко Савић, Матија Бећковић, Селимир Максимовић (седе); Жељко Јеж, Предраг Којић, Мића Јанковић, Петар Пајић, Душан Михајловић и Мило Глигоријевић (стоје).

водње. Биће прилике и за прославу, и за вести о томе.

Основна школа у Поћути обележава 120. годишњицу свог настанка. Прослава је крајем септембра.

Обележиће се ове јесени и 75. годишњица Ваљевске болнице 1915. кад је цео град био, практично, претворен у лечилиште да би се од заразне поаме спасли војници, војни заробљеници, грађани.

ПРВИ УСТАНАК

У Бранковини је пре недељу дана основана подружница Задужбинског друштва „Први српски устанак“ из Орашца. Повељом Друштва утврђено је да оно постоји ради неговања историјског значаја Првог српског устанка чија се 200. годишњица приближава. Друштво ће подстицати стваралаштво надахнуто слободарским наслеђем овог преломног догађаја, стараће се о споменичким обележјима устанка, радиће на прикупљању и објављивању необјављене и досад мало познате грађе о Србији Карађорђевог времена...

„КАРАЂОРЂЕВИЋИ“

Велибор Берко Савић завршио је још једну књигу о знаменитим личностима из историје српског народа. Зове се „Карађорђевићи“ и обухвата биографије свих припадника те значајне породице – од Карађорђевић предака до наших савременика. Садржину књиге чине и многобројна документа и илустрације. Њена појава из штампе планирана је до октобарског Сајма књига у Београду. Аутор књиге је истовремено и њен издавач.

„ХАЦИ-РУВИМ“

За неколико дана изаћи ће из штампе друга књига обимне монографије о Хаци-Рувиму Николајевићу, једној од најугледнијих личности у Србији под крај 18. и почетком 19. века. Књигу чине сабрани Хаци-Рувимови записи, сачувани на маргинама књига које је читао, и анализе тих записа. Тај велики посао обавио је Боривоје Маринковић, професор новосадског Филозофског факултета.

„О ВАЉЕВУ И ШАПЦУ“

Вишегодишњи труд Љубисава Андрића да сабере мало знане и тешко доступне радове Љубомира Павловића, расуте по листовима и часописима, завршен је обимном и интересантном књигом чија појава предстоји. У њој су рапсраве и чланци о неким важним појавама и институцијама из прошлости Ваљева и Шапца и о низ значајних и интересантних Ваљеваца и Шапчана. Књигу објављује Радио Ваљево.

КОМИСИОН 0.13

Лоле Рибара 38, тел. 30-013

Доносилац овог купона у комисиону
0.13 у периоду 8-15. септембар 1990. има

право на попуст од

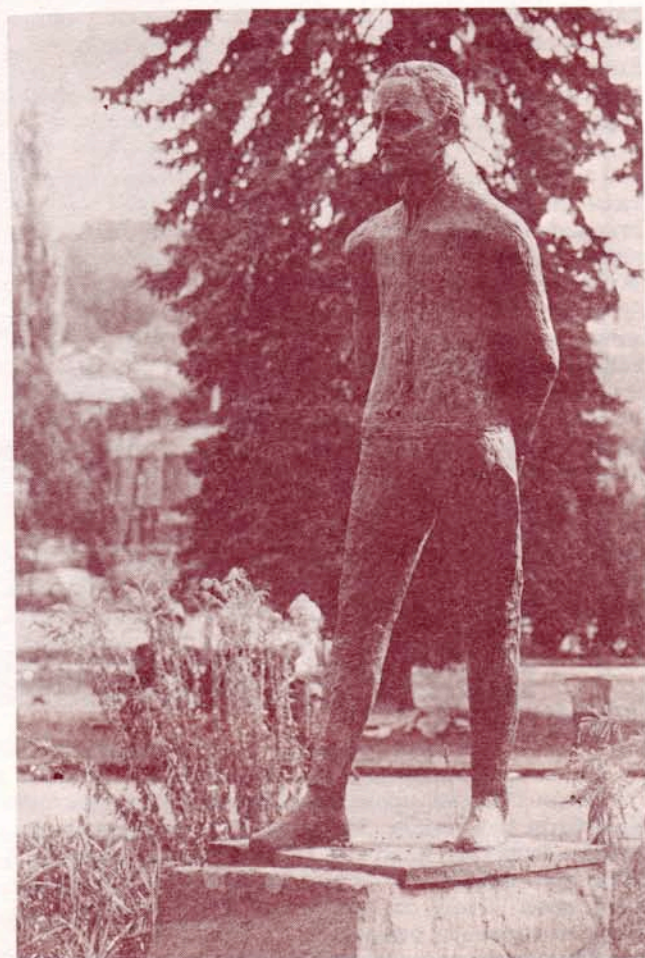
20%

код куповине летње гардеробе

ОТРГНУТО ИЗ НОВИНАРСКЕ БЕЛЕЖНИЦЕ

Видин Драгојло

Дочека нас већ издалека, кад крочимо у парк код „Јадра“, као какав домаћин, Драгојло Дудић, онакав каквим га је запамтила и наново уметнички створила вајар Виде Јоцић, његов саборац-партизан. То суво тело, налик на жиле стабла, са благо погнутом главом сељака, увек загледао у земљу, можда је једна од најлепших скулптура ове вајарке без чијих се остварења не да замислити ни једна иоле озбиљнија историја југословенске послератне скулптуре. Постављено је пролетос у парк који постепено постаје оно што је поодавно замишљено – галерија дела Виде Јоцић у отвореном. Са фигуром Драгојла Дудића ту су и поодавно постављене бис-

(Снимио: Д. Јовановић)

те Драгојлових и Видиних сабораца: Миливоја Радосављевића, Милице Даре Павловић, Живана Ђурђевића и Милоша Мише Дудића. Ускоро ће ту доћи и биста Жикице Јовановића Шпанца.

Занимљиво је да је скулптура са ликом Драгојла Дудића настала још шездесетих година, када је Ваљево ово дело наручило од Виде Јоцић. Онима који су одлучивали није се допало то решење, конкурсом је за споменик одабрана друга скулптура, а Видина је поклоњена школи у Мионици која се зове именом Драгојла Дудића. Након скоро три деценије поново је у Ваљево.

Познаваоци стваралаштва Виде Јоцић знају да са ових шест скулптура у парку код „Јадра“ није ис- 3

црпљен фонд будуће ваљевске збирке стваралаштва ове уметнице. Њена скулптура „Апел“ засигурно је нешто што би Ваљеву чинило част, а по свом изразу срећно надопуњавало оно што већ постављена дела говоре и поручују.

На кеју

Знате ли где је најлепши, најдебљи хлад у овим спарним летњим данима? Где је за лепих топлих вечери најлепше са драгим особама провести време уз причу и освежење?

На кеју!

Никада нешто ново није тако брзо, док још настаје, постало саставни део живота Ваљеваца као што је то случај са Занатским услужним центром на кеју крај Колубаре, под крошњама липа. Помињала се с њим у вези и Башчаршија и Скадарлија, али ипак остаде – НА КЕЈУ.

Прошле су само две године од како је почела да се остварује замисао архитеката Мише Максимовића и Миливоја Милутиновића. Почело је са Мефијевом посластичарницом, па су онда никле дрвене кућице завидног мајсторског умећа у које су се сместили кафић „Алас“, бутици, комисиони, оптичарске и друге радионице, а за њима још кафића, видеотеке, корације, обућари, пржионица у којој уз пријатан мирис и укус свеже пржене кафе можете прелистати дневну штампу. Отварају се јутром дућани, постављају столови, столице, сунцобрани, тезге, разгледају излози, поприча се, измене информације... Живи свој живот овај мали град по мери поприлично заборављеног времена. Као да се сви утркују у нечем новом, топлом што треба понудити у том невеликом простору у коме има места за све узрасте.

Ниче овог лета и други део овог града у малом. Уређује се околни простор. Известан феномен је то да се свака овдашња новина прати, коментарише, очекује с радозналошћу код много Ваљеваца. Холанђани, наши све чешћи гости, летос су код „Аласа“, у хладу липа, уз пржену рибу, водили рат с комарцима и спонтано, по свом, прозваше то, и за њих драго место, „москитос“. Свако нађе себе у том мирном, живота пуном месту уз Колубару.

Мостови

Није свечано предат пешацима нови мост на Колубари код пијаце. Нису ни прва реаговања Ваљеваца била баш повољна. (Зашто толика грдосија? Што тако високо? Што толико степеница? Шта ће бити зими? Имају ли они душе? Знају ли како је за старе напорно то пењање?)

Прописи су прописи, конструктор није хтео ништа да мења, па смо добили стандардан мост, у свему конфекцијски решен, безброј их је таквих. Белим мермерним мостом, што води у Тешњар, високо је постављена мера вредности, очекивала се тежња да се та мета досегне и у овом случају. Вероватно да такав какав је не би изазивао реакције да је намењен моторним возилима. Намењен пешацима, у центру града, повезујући занатски центар са парком, он нам се понајпре представља као својеврстан неспоразум.

Кад је почињала градња, међу многим грађанима, а не само људима са изграђеним естетским критеријумима, живо је било интересовање какав ће он бити. Јавност је притом упозната и са два предлога његовог могућег изгледа; аутор им је Слободан Јевтић Пулика. Чинило се да ће једно од тих решења бити и остварено. Нажалост – није! Уздајмо се да

његов труд ипак неће остати узалудним, да ће бити примењен у неком другом сличном подухвату. Можда кад буде грађен дрвени мост између Тешњара и Кнез Милошеве улице, на месту већ оформљене пијаче у недавно реконструисаном делу те трговачке улице.

Оно што би Ваљево, кад је о мостовима реч, требало још да уради је да сачува садашњи гвоздени градачки мост. Могло је још таквих, а и они су пример племените градитељске вештине. Ваљево има срећу да у њему постоји и такав мост. Кад и за другу коловозну траку преко Градца буде изграђен бетонски мост, гвозденом би требало наћи друго место, адекватно његовој неспорној вредности. Морали бисмо га сачувати.

Конаци и њихова судбина

У једном од све учесталијих извештаја о стању у заштити споменика културе непријатно је изненадила оцена да је конак кнеза Бобовца у Тешњару изгубио споменичка својства. Иза ове оцено стоји Завод за заштиту споменика културе у Ваљеву. Тихомир Дражић, директор ове институције, то овако образлаже:

– Конак кнеза Бобовца је изгубио сва споменичка својства. Практично, од тог објекта, доскора прилично очуваног, ни један део, сем темеља, није више аутентичан. Ново решење зграде прилагођено је новој функцији без поштовања старе шеме у распореду просторија. Да би се објекат сачувао требало је не само поштовати цео конак, већ и унутрашње уређење, као што је, на пример, у дрвету урађена тава-

Доскорашњи изглед Бобовчевог конака

ница. Додуше, власник је поштовао пројектну документацију, коју је урадио Републички завод. С те стране, одговорност не сноси власник објекта.

Да ли се могло спречити да Бобовчев конак изгуби споменичка својства?

– Мислим да је главни проблем заштите немогућност утицаја у свим фазама реконструкције уколико су објекти у приватном власништву. Бољи вид заштите могао би се остварити наменским фондом, чијим би се средствима вршио откуп и обављала квалитетна заштита. После реконструкције и ревитализације ти објекти би могли да се продају, а средства поново ставе у фонд за исту намену.

Хоће ли иста судбина задесити и конак кнеза Јовице?

– Највероватније! Тамо је четири-пет власника. Завод ту не може ништа да учини. Општина би тре-

бало да обезбеди расељавање станара, што је скупо. Оно што отежава ситуацију је то да сваки нови власник својевољно уноси промене које се све теже отклањају. Пошто је реч о веома скупом захвату, сумњам да град има снагу да нешто значајније учини.

Магацин сликарима

Коначно је магацин у Бирчаниновој улици 34, у Тешњару, добио домаћина. Да он припадне Удружењу ликовних уметника Ваљева побринуо се Одбор Тешњарских вечери у сарадњи са Извршним саветом Скупштине општине, пошто је општина власник те зграде.

Стећи ће се, како сазнајемо, и почетна средства за адаптацију овог објекта. У њему је итекао простора за многобројне активности – у приземљу, на спрату и у поткровљу. Какви ће садржаји бити попуњени ствараоцима и поштоваоцима ликовних уметности одлучиће Удружење ликовних уметника Ваљева. Већ овог септембра.

Љиљана ЉИЉАК

Грбовића конак, срушен пре петнаестак година

ПАРА ПО ПАРА - ФОНТАНА

Још за жедног пролазника и путника намерника Ваљевци нису обезбедили чашу хладне воде. Зденац у нашем граду не постоји, нема ни фонтане. Макар до сада ни једна није успела. Ова, чини се, хоће.

На позив комшија из Београда Радакција Радио-Ваљева покренула је акцију, која ће, веровали или не, бити ПОТПУНО БЕСПЛАТНА. Материјал за изградњу фонтане добиће се прикупљањем металног новца који више није у оптицају.

Сигурно је да свако од нас има довољно тих пара које у стану само заузимају простор и купе прашину. Како се ратосиљати овог сад већ безвредног метала, а при том учинити нешто корисно? Прави начин је да донесете новчиће у Радио-Ваљево. Када скупимо довољно пара, однећемо их у Београд, где

ће се сав новац бесплатно излити у полуке и ето материјала за ливење фонтане. Од Београђана добићемо и сав вишак новца али и прикупљеног грађевинског материјала. Дакле, потребна је само добра воља и ништа више.

Фонтану која ће имати облик зденца, пројектовао је, наравно бесплатно, и нацрт урадио, академски вајар Драган Милеуснић.

Нама остаје још само да прикупимо довољно металног новца, саслушамо ваљевске урбанисте који би требало да понуде неколико локација за постављање фонтане, а потом ће грађани сами изабрати најбоље решење и одлучити где ће фонтана бити постављена.

Предраг ЛУЧИЋ

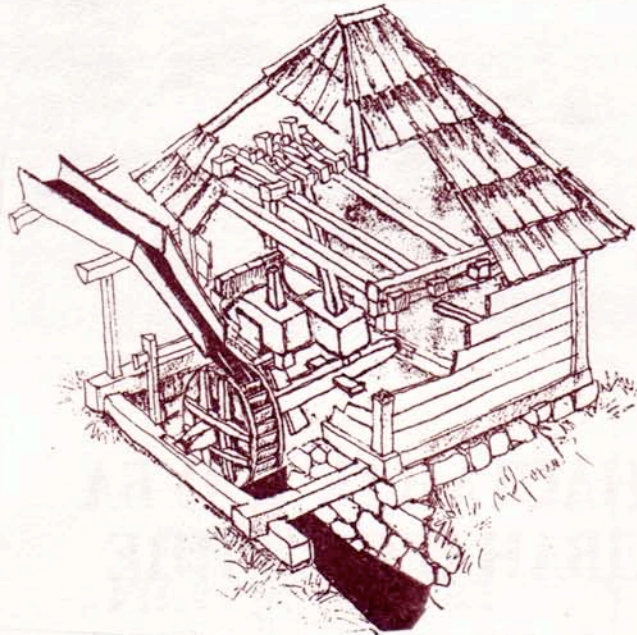
ВАЉАРИЦЕ

Тихо и достојанствено нестају последње ваљарице. Одиграле су велику улогу у животу народа овог краја ваљајући сукно без кога се није могло замислити одевање, нарочито сеоског становништва.

Ваљале су и дању и ноћу тај захвални материјал од кога су се шили гуњеви, јелеци, капе, чакшире...

Задивљује оштроумност народног градитеља који је један сложен технолошки поступак врло једноставно решио. За све то било му је потребно дрво, само два метална прстена и вода као покретач.

Међутим, индустријска и технолошка револуција су неумољиве. Још је погубније несхватање значаја очувања културне баштине па су се у великој

опасности нашле и три последње ваљевске ваљарице чији је нестанак само питање дана.

Имајући у виду значај ових објеката народног градитељства и техничке културе као и одговорност за њихов нестанак, Завод за заштиту споменика културе у Ваљеву, Скупштина општине Ваљево и Удружење за заштиту река „Градац“ ујурбаном раде на реконструкцији и ревитализацији једне старе ваљарице на Градцу, од делова ваљарица, откупљених од Милана и Секуле Радојевића из Радановаца.

Ова акција би требало да буде подстицај за праведнији однос према аутохтоној култури.

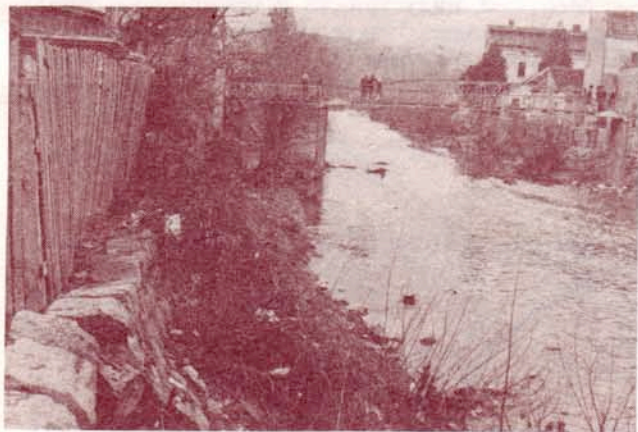
КОПОРАНИ У ИЗМАГЛИЦИ

На мапи традиционалних занимања Ваљева с правом запажамо кројача народног одела Томислава Нинковића, чија је радња лоцирана у занатском центру, код старе аутобуске станице. Стари дух јелека, копорана, шајкача и вежених чарапа одају утисак усамљености јединог занатлије, кројача народног одела.

– Спор је то посао и одумирући – каже нам 49-годишњи Томислав, рођен у Драгијевици, који више од две деценије бућметом (чистом свилом) укршава своја одела. За шивење јелека користи шајак, чоју и гајтан, који се још једино може наћи у Ваљеву. Након кројења по мери муштерије, на колену се концем гајтани чоја. За израду јелека потребна су 2–3 дана. Јелек се укршава са осам, 10, 14 или 16 гајтана, зависно од жеље наручиоца, који одабира шару. Цена јелека се креће од 800 до 1200 динара, а копорана од хиљаду и по до две и по хиљаде.

У Ваљеву, нажалост, и поред свог националног бућења куповина народног одела не иде као некад. У току месеца прода се највише један пар одела. Ипак, расте потражња за шајкачама. За дан се прода и десетак. Занимљиво је да народна одела купују наши радници запослени у иностранству и странци. Али, и надаље лебди стрепња од прекида традиције и губљења старих добрих заната.

Мирјана ГРУЈИЧИЋ

Некадашњи изглед корита Колубаре у центру града

НАСТАНАК КЛУБА ДВАНАЕСТОРИЦЕ

Од АРАПОВИЋА, данас ПЕТКОВИЋА млина, десна страна Колубаре, до конака кнеза Јовице, била је поседнута грађанима. Малим уским сокачетом од старе Граховчеве механе па до Суве чесме одвојен је јужни део Ваљева, то је Тешњар. На левој страни Колубаре, цело поље пред Шаргића механом било је турско гробље, а од гробља низ Колубару до Крста посели су грађани. Радње су биле с улица а станови по баштама испод Бајира и изнад Илице. Колубара је текла куда и данас. Обале су јој биле далеко ниже, те је често излазила из корита и плавила чаршију. Велике поплаве од 1841. године (описана је била на кући Милана Милутиновића), 1851. и 1856. године (записана на кући браће Божића дуван-

џија), опадање заната, трговине, немање места за ширење града, немање најпотребнијих културних и просветних установа изазвали су ових година покрет у чаршији.

Још под владом кнеза Милоша покрет је ставио себи у задатак да посредује код кнеза да се Ваљево ослободи кајмакамске власти и њихових поседа, потом да се почне радити на унапређењу занатства и трговине. Кнез Милош их је разумео па је с Јевремом Ненадовићем направио један аранжман: дао му у Београду простор од куће Петронијевића, преко пута „Лондона“ до Франкопанове улице и кућу у чаршији, а узео све имање у Ваљеву, с којим је направио овакав распоред: кулу с пољем око себе, Беновац са Зуквама дао држави а Крушић дао општини. С Јевремом Гавриловићем удесио је да овај добије у Београду конак на чијем је месту данас палата Иностранних дела и имање „Стари мајдан“. Зато је Јеврем задржао у Ваљеву свој конак са повећим плацем, млин са нешто земље око себе, а све остало уступио је општини. С Павлом Гавриловићем, кајмакомом, кнез је направио овај аранжман: дао у Београду кућу до главне полиције и малу ливаду у Савамали. Он је задржао конак и повећи простор око њега. Све остало дао је општини, а шанац остао држави. Оволико је могао извести кнез Милош до 1837. године а остале није могао нагнати, али је оставио иза себе једно решење, издато Ваљевцима, да се могу насељавати и на левој страни, да могу заузимати и за опште потребе све што планом буде одређено и без никакве накнаде власницима. Приликом овог рада кнез Бобовац није пристајао никакав аранжман, па како је живео неморалним животом, своју жену напустио, саживео се са матером Милоша Настића, кућу јој исправио и са њом децу рађао, а уз ово тукао и убијао суседе око Илице и брда, он је са свога слободоумља страдао а имање је оставио свом ванбрачном сину. Други је случај био са кнезом Љубом Грбовићем. Он се на наваливање кнеза Милоша толико наљутио, да је дао оставку на службу. Повукао се у село, повукао децу са стране и заклео их да се нико и никад не одваја од села, а све што је имао у Ваљеву поконио је општини једним својеручно написаним писмом.

Творци малограђанског покрета нису тако многобројни. Као незадовољник противу тадашњег стања, које је владало кроз четврту и пету деценију, сматрао се Коста Иванић, трговац. Иванић је одмах по ослобођењу пао у ваљевску средину. Одакле је био не зна се. Докле једни мисле да је из Црне Горе, дотле су га други сматрали да је из Далмације. Он је почео радити мало модерније, пажљивије и савесније, па је убрзо дошао до великог богатства. Био је најбогатији Ваљевац XIX века. По природи тих, болешљив, неспособан за ширу акцију. Требао је да дође у Ваљево и да највећи део покрета прими на се АЛЕКСА СТОЈШИЋ, учитељ. Стојшић је дошао у Ваљево као стар човек, а у Ваљево је дошао 1855. године из Ваљевске Каменице камо је дошао из Миличине. Које у Миличиници као приватни учитељ, које у Каменици као државни учитељ, провео је низ година. Тамо се и оженио. Оженио се из куће старих Ђурашиновића, Врагочанина у сродству са Милосављевићима из Стапара, на сву прилику оне породице које су се доселиле у београдски Кумодраж, преци војводе Степе Степановића. У Ваљево га је довео начелник окружни Јеврем Гавриловић, који га је необично ценио, што је старијег сина Косту већ тих година спремио за трговца и отворио му у Ваљеву модерну прву бакалску радњу, у којој су се продавале и дроге, и што је другог сина Касијана спремио за мумију, не простог него вештачког, за израду миришљавих сапуна, па и њему створио радњу у Ваљеву. Стојшић је од образовнијих учитеља свога доба, рођен у околини Вуковара, одрастао

и школовао се у Пожуну још 1825. године, прешао у Србију и склонио се у Миличинецу.

Доласком у Ваљево учитељ Стојшић затекао је у њему, поред својих школованих, за трговину спремних синова, још и ове млађе људе: Живка Тадића, Стевана Томића Бутину, Васу Маринковића, кафецију, Марка Јеремића, Павла Гавриловића, кајмакама, Вука Ђелаша, Гају Живановића, Милоша Настића и чиновнике Јеврема Гавриловића, Аксентија Срећковића и друге Шушовљане. Стојшић учитељ и његови синови, познати у чаршији под презименом „Учитељевићи”, уз Живка Тадића, Марка Јеремића, Гају Живановића, Стевана Бутину и чиновнике Шушовљане ишли су посведневно у другим, црним реденготима увек закопчаним, с црним уским машинама, крутим високом краватама, с тврдим полуцилиндерима нарочите врсте, доцније познатим под именом капе Јована Ристића, с рукавицама на рукама и штаповима од абоноса. Оделом су падали највише у очи Касијан Учитељевић и Живко Тадић, који су били и најмлађи чланови овог покрета, а Тадић, уз све то као неки деловођа.

Пошто је Живо Тадић био десна рука учитељу и његовим синовима, дужни смо нагласити да је по рођењу Василије Арановић, родом из Ваљева, да је син Арана, сеоског терзије из ваљевских Лелића, чији је син Никола, опет терзија, још као младић сишао у Ваљево, ту засновао радњу, оженио се, имао три сина: Петра, који се као дечак отиснуо у свет и педесетих година XIX века имао завидну радњу у Браили на ушћу Дунава, Стевана који је остао уз оца и Василија кога је отац рано дао у трговину код Бошка Тадића, тада виђеног трговца у Ваљеву. Василије је узео презиме свога газде а неки му Грк Никола, отац Петра Миросавића Николића, превеле Василије на Живко и као Живко Тадић побегао је из Ваљева, дошао у Земун, посветио се капамаџијском занату, изучио га и радио, но ради усавршавања дишао се до Пеште и тамо се посветио трговини радом на мануфактури. По сазнању да су му брат Стеван и отац помрли и да му је мати остала у беди вратио се 1852. године у Ваљево и отворио прву мануфактурну радњу, засновану на другим принципима. Оженио се кћери Косте Иванића и убрзо ушао у ред првих и богатих трговаца.

Када су Живко Тадић и браћа Учитељевићи за своје идеје придобили и Павла и Јеврема, браћу Гавриловића, и новог протојереја Живојина Марковића, тада су са старим учитељем у кафани Васе Маринковића, данас кафана „Мостар”, створили Сто „дванаесторице” који је заседавао сваког вечера од 18–20 часова. Ту дванаесторицу, осим кафеције Васе, чинили су: Јеврем и Павле Гавриловићи, Аксентије Срећковић, Алекса Стојшић, Живко Тадић, Марко Јеремић, Стеван Бутина, Вук Ђелаш, Гаја Живановић, прота Живојин Марковић, Радован Лазич и Милош Настић. Што је постојао чак до 1889. године када је Живко Тадић престао радити, када је надживео све горе поменуте. Представницима Стола био је задатак да се Ваљево распростре на леву страну, да што пре добије нову цркву, зграду за основну школу, зграду за судницу, да сагради општинске кошеве за исхрану сиротиње, да по граду расече нове улице, да се подигну трговина и занатство, да се допусти грађанима што јаче учешће у општини, школи и еснафима, цеховима.

Сваког вечера уз цигару дувана, шоље шербета или варенике (кафе није било) водили су се дуги разговори око појединих питања. Прво питање, најтеже и најшкакљивије, било је регулација Ваљева, просецање улица и калдрмисање. До краја 1856. Шушовљани су добили одобрење за просецање улица и у мају 1857. године Учитељевићи и Живко Тадић дали су правце и величине данашњих улица. У току ове године уз припомоћ среза колубарског и подгорског довучена је и извршена калдрма главних улица, подигнута је судница, сада основна шко-

ла, преко пута Маринка Шмита. У току године извршен је избор општинске управе на чело које је дошао Шушовљанин Павле Кајмакам. Још крајем 1856. године коначно је довршена црква почета подизати се 1854. године на земљишту које су дали Јеремија Карамрковић и Аксентије Срећковић, а Аксентије је и довршио.

(Из књиге „О Ваљеву и Шапцу” коју ускоро објављује Радио Ваљево.)

Љубомир ПАВЛОВИЋ

ДРУШТВО ЗА УЛЕПШАВАЊЕ ВАЉЕВА

Недавно основана ваљевска странка Нова демократија – Покрет за Ваљево декларише наставак послова Клуба дванаесторице и Друштва за улепшавање Ваљева. О Клубу дванаесторице из друге половине протеклог века доста је писано и готово све се зна. О Друштву за улепшавање Ваљева и околине као да није ни писано.

У својој књизи „Ваљево, од постања” (стр. 157) Љубисав Андрић цитира следећи текст: „Прво смо отишли на Видрачку Стену, која је врло стрменита и обрасла густом шумом. На овој стени просечене су иницијативом г. Живка Романовића, потпредседника Друштва за улепшавање Ваљева, лепе и широке стазе и подигнуто је више павиљона. На врху са-

ме стене, налазе се три павиљона, обојена српском тробојком, са којих је величанствен изглед на ва-рош и околину". Овај текст настао је 1907. године. Из тог времена, по свој прилици, сачувана је раз-гледница „Средњи Павиљон на Видрачкој Страни". Недавно је обновљен Павиљон на горњој видрачкој стени, а до њега покалдрмисана стаза која креће од Петковића млина.

Сачуване су и разгледнице „Парк на Пећини пред рибањком" и „Вожња чамцима на реци Обни-ци". Обе приказују како је Друштво било лепо уре-дило простор око данашњег Ловачког дома. Чамци-ма на Обници могло се возити и 1954, а и рибањак је био обновљен 1960. године.

Најбољи докуменат о овом друштву је такође разгледница „Капија Друштва за улепшавање Ва-љева и околине на Пећини", коју објављујемо.

Изгледа да се Друштво последњи пут огласило 1952. године, када је обновило чесму Јоце Арапови-ћа, испод Ваљевске пећине, код Пиваре „Јединство".

Друштво за улепшавање Ваљева и околине оче-кује свог летописца.

З. Ј.

ДВА ПРЕДРАТНА УДРУЖЕЊА

УДРУЖЕЊЕ ВАЉЕВАЦА И ВАЉЕВКИ

У Београду је, у годинама између два светска рата, постојало, попут низа сличних завичајних уд-ружења, и Удружење Ваљеваца и Ваљевки. Оно је имало за циљ да међу њима „шири братску љубав и пријатељство" и истовремено „да ради на привред-но-културном подизању свога радног краја – Ва-љевске области". Основано је 15. фебруара 1925. го-дине. Ми ћемо овде погледати какве је културне ак-ције спроводило то Удружење.

Један од првих, и најзначајнијих, његових под-ухвата било је објављивање зборника „Наша нахи-ја", изашлог 1926. године. Чинили су га чланци раз-личитих аутора о Ваљеву, ваљевском крају и Ваљев-цима у прошлости. Писали су их Живојин М. Пе-рић, универзитетски професор права („Један помен о округу ваљевском"), књижевник Душан С. Нико-лајевић („Три Ненадовића"), учитељ у пензији Ивко Стојшић, Александар Л. Давинић и др. Било је пла-нова за излажење низа оваквих књига али се та ам-биција само делимично остварила.

Некако у то време Удружење је поклонило Ва-љевској гимназији „ремек дело нашега Ваљевца"

Драгомира Глишића „Погубљење Алексе Ненадо-вића и Илије Бирчанина". Том су сликом илустро-ване корице зборника „Наша нахија".

Следила је затим појава друге књиге Удружења Ваљеваца и Ваљевски – календара „Колубара". У њему је било мноштво различитих прилога: лите-рарних, историографских и практичне намене.

Ускоро је наступила извесна осека у раду те ор-ганизације тако да, према писању „Гласа Ваљева", средином 1928. она није показивала „знаке живота". И касније је било плима и осека у њеном раду; мо-гуће је да су на то утицале и какве унутрашње трза-вице.

Под крај 1933. године – тачније: 4. новембра приређено је у београдском ресторану „Централ" Ваљевско вече. Тај сусрет београдских Ваљеваца и Ваљевки отворио је књижевник Душан Николајевић беседом „Хуманост и ведрина ваљевског краја". У програму су још учествовали глумац Раша Плаовић и члан Певачког друштва „Никола Тесла" Мика Ра-довановић. Николајевићев говор објавила је „Прав-да" у броју од 7. новембра 1933.

У јесен 1938. године основано је Удружење Ва-љевска нахија које је свакако израсло из претходног али су га чинили и Ваљевци из Ваљева и ваљевског округа, окупљени у засебном одбору. Његовим пра-вилима као најважнији задатак утврђено је „подиза-ње у Ваљеву алегоричног споменика Алекси Нена-довићу, Илији Бирчанину, Војводи Живојину Ми-шићу и осталим палим жртвама из бивше Ваљевске нахије у ратовима за ослобођење и уједињење од 1804. до 1921. године". Предвиђено је, уз то, ан-гажовање на подизању „културног дома у Ваљеву" и „издавању споменица, алманаха, календара и сл., где ће бити скупљени историски подаци о Ваљев-ској нахији". Спроведен је, иза тога, конкурс за из-бор најпогоднијег решења за споменик, али је изби-јање рата осујетило остварење те акције.

„ДАНДИ"

Бутик-комисион у Тешњару

**ВЕЛИКА СЕПТЕМБАРСКА
РАСПРОДАЈА**

- сукње: 150 динара
- италијанске кошуље: 300 динара
- фармерке у свим величинама: 250 ди-нара
- италијанске свилене женске чарапе!

ДРУШТВО ПРИЈАТЕЉА ФРАНЦУСКЕ

По Србији су, после првог светског рата, оснивана друштва пријатеља Француске да би се и на тај начин одало признање Француској за њену велику помоћ у минулом рату и да би се у новом времену продужило и продубило то пријатељство. Овакво удружење постојало је и у Ваљеву. Тешко је, међутим, данас рећи да ли се оно, и у чему, разликовало од других по Србији, да ли је својим радом предњачило или је пак заостајало за другим, јер је у послератном периоду премало писано о тим организацијама. Премало је писано и о ваљевском Друштву пријатеља Француске. У овом подсећању на ту организацију ослонићемо се на понеке вести о њој, објављене у ондашњем „Гласу Ваљева“.

Првог децембра 1929. објављен је чланак „Француско-српски клуб“ из кога сазнајемо да је Клуб пријатеља Француске образован у Ваљеву „одмах по ослобођењу, из пажње, захвалности и љубави према Француској и њеној култури“. Следи сажет осврт на дотадањи рад клуба: „Лепо је било интересовање за овај клуб у почетку његовог стварања и број његових чланова чинио је част Ваљеву. Набављен је приличан број књига које одлично репрезентују француски дух и француску културу, примано је неколико часописа и листова, одржано је више састанака, а давати су и специјални часови за француски језик... Али све се то само као почетак стварања могло поздравити, а никако као неки резултат. По обичају који код нас влада, после сјајног почетка стало се. Клуб додуше није престао да постоји, али се зауставио у своме развићу, да предахне рекло би се... А тај предах траје дуго, дуго“.

На замрлост у раду клуба указао је „Глас Ваљева“ и кратким белешком у броју од 23. августа 1931. године. Каже се најпре „да велики број разних удружења смета да иста активније раде“ а затим долази тврдња да је Француско-српски клуб „потпуно замро“ и да „чак ни годишња скупштина није одржана“. Не спомињући кривце за то, уредништво захтева брзо сазивање скупштине и притом позива пријатеље клуба да га „што пре оживе“. Четири месеца касније огласила су се у тим новинама тројица Ваљеваца тражећи од управе, изабране 1930. године, да сазове скупштину, објасни „своје ћутање за ове две године“ и обавести је о тешкоћама „ако исте постоје“.

Не знамо епилог тих захтева јер тек из децембра 1934. имамо нову вест о овом удружењу. Њом се саопштава да је на годишњој скупштини Друштва пријатеља Француске разрешена стара управа (председник јој је био професор Жика Марковић) и изабрана нова са др Миливојем Миленковићем као председником. Међу члановима новоизабране управе били су адвокат Живота Ђермановић и професор Миливоје Мандић. На првој седници управни одбор је одлучио да се оснује течај француског језика. Изгледа да је ова управа унела више живости у рад удружења. У то нас уверава и најава за 9. фебруар 1935. предавања о француским државницима Барту, Поенкареу и Бријану.

О Друштву пријатеља Француске понешто сазнајемо и са других страна. Пишући у „Гласнику“ ваљевског Архива о др Миловоју Миленковићу, Боривоје С. Стојковић истиче да је међу интелектуалцима у Ваљеву била „нарочито запажена корисна делатност Француско-српског друштва, које је он и основао, био му дуже време и председник, врло вредан предавач и учесник у свим дискусијама, особито на француском језику, који је он одлично говорио“. С обзиром на то да је др Миленковић дошао у Ва-

љево 1927. године, немогуће је да је он оснивач ове организације сем уколико није било и потпуних прекида у њеном раду па се др Миленковић појављивао у улози њеног обновитеља. Живота Ђермановић се сећао да је преко библиотеке Клуба добијена напредна литература из Француске и онда прорађивана у ОКИР-у и другим левичарским удруживањима.

Здравко РАНКОВИЋ

Одсељена из Тешњара: Радња Милофине Петковић
(Снимио: М. Јеремић)

КОМИСИОН ПОРТО-ФИЉЕ

Кнез-Милошева 52

КОМИСИОН
„ПОРТО-ФИЉЕ“
Кнез-Милошева 52

доносиоцу овог купона одобрава
попуст од
5%

за куповину двоструке постељине за
брачне лежаје

Купон важи од 8. IX до 15. IX 1990.

ИГЊАТОВИЋИ ЕВРОПСКИ МАЈСТОРИ

Једно занимљиво ћоше старог занатског Ваљева још се, срећом, очувало наспрам новог занатског центра на крају улице Проте Матеје и Синђелићеве. Ту, зачудо туђ на своме, живи Милан Игњатовић, последњи изданак првих а, нажалост, и последњих ваљевских цреварара.

Како се обично и дешава људима далековиднијим и кочопернијим од свог времена – живот се овом 85-годишњаку нимало није одужио за несвакидашње способности, дугогодишњи страствен колико и мукотрпан рад и за добротинства скопчана с великом храброшћу која је другима чинио. „Нова власт“ оставила га је без замашне имовине па и куће које је стекао за више од две деценије мајсторског рада. Још увек је једнако кочоперан, насмејан и разговорљив. Тек накратко плане, присетивши се неправди од којих му је највећа – немогућност да ради.

О Игњатовићима и занатима

Игњатовићи су, прича Милан, пореклом од чувеног Јакова-Јаше из Сент Андреје чијих 12 књига чува у својој библиотеци. Революционарне 1848. Јаша пребеже натраг у Београд. Ту је рођен и Миланов отац који је цреварски посао радио у Будиму и основао прву радњу у Ваљеву пре више од сто година. Стриц Љубомир Игњатовић био је витез Кара-

Цреварство је прецизан и напоран занат. Пре рата смо радили од поноћи до сутрадан поподне сваког дана (и недељом) од маја до октобра. По двадесет сати дневно пуних пет месеци! Морали смо да радимо ноћу јер није било хладњача, а и због мушарица.

Цревар мора да буде на лицу места кад се коље, да одмах прихвати на обраду још топла црева, јер све мора да буде свеже и чисто. Црева се од лоја очисте споља и од слуги изнутра, тако да остане само живац а да се нигде ножем не оштети. Мора потом добро и да се класира, да се тачно зна које је за какву кобасицу. Верујем да је и онај краљ по Европи имао на трпези пред собом кобасицу од мојих црева. Колико пута су ми руке биле до крви испуцале од воде и жучи. Ја сам жуч одвајао јер је и он користан за прераду као и панкреас „Срболеку“ за инсулин. Сада се све то баца.

Њорђево звезде јер је на Брегалници спасао своју чету при ноћном препаду Бугара. Имао је још два стрица, оба су занатлије, један у Америци, други кројач у Паризу. До прошлог рата Милан с братом Душаном држи сапунџијску и цреварску радњу у Ваљеву:

– Извозио сам у Мађарску, Шведску, Аустрију, Немачку и Италију прерађена црева и то за конвертибилне паре. Осам чувених европских фабрика сапуна – Бекмано, Трибор, Ривијера, Шихт, Албус и три наше – нису могле да му конкуришу ни квалитетом ни ценом. На крају су ме звали у картел, али ја нисам хтео јер би моја мала фабрика међу њима великом била потопљена. Тако сам се на слободном тржишту борио и пред рат био имућан и способан привредник.

– Занат сам учио у Румбургу, у Чешкој. Био сам послан у Будимпешту, Прагу, Брну, разним немач-

ким градовима... Свуда сам одлазио где се у мом послу добро радило. Специјализирао сам по Европи о свом трошку, али, верујте, да су многи од мене тамо учили.

– Правио сам ималин кад га овде нигде није било, а одмах после рата урадио сам оропон – хемикалију без које не може кожа да се бајцује. Опредио сам камашнама 22 хиљаде војника а каишевима и опутом оспособио сам машине за рад пет рудника...

Користећи се искуством донетим из Европе, Милан Игњатовић заслужан је и што су у Ваљеву отворене прве стручне школе:

– Овде је долазио предатни министар трговине и индустрије Јеврем Томић. Као рођени Тешњарац жалио ми се како се његова чаршија никако не мења. Рекох му: „Господине Јевреме, Ви би сте за живота дигли себи споменик ако би сте овде основали трговачку и техничку школу, јер имамо само гимназију и пољопривредну. Прошао сам сву средњу Европу и видео да се цела тамошња привреда и трговина заснивају на средњем стручном кадру. Упутио ме Јеврем на министра финансија Војина Ђуричића, по женској линији од Ненадовића, и та-

С лева на десно: Јеврејин Ернест Собек, Мара Боурек, Цветко, Дана и Милан Игњатовић и деца Љиљана, Зорица и Гордана у дворишту Кожаре 1943. године.

ко, полако али стрпљиво, добисмо у пролеће 1939. Трговачку академију, машинску, грађевинску и електротехничку школу...

Ратне судбине

Судбине Срба, Јевреја, Словенаца и једног Грка чудесно је испреплитао мајстор Милан својом храброшћу и добротом у време ратно:

– Мој брат Цветко, трговац из Београда, примио је најпре к себи Јеврејина Ернеста Собека с којим је пословао док је био технички директор фабрике кожа Дајц у Нишу. За њега је узео занатску радњу да ради на име Михаила Тепеша. Кад се Јевреји ни тамо нису могли сачувати довео га је мени и замолио да га склоним и сачувам. Нисам могао да одбијем човека. За Собека сам направио бункер у мојој магази у који се улазило из чардака. Нико осим мојих најближих није за њега знао. Било је опасно и за мене и за целу моју породицу, па и моје четири кћери. Требало је храбрости да се толико време држи врућ кромпир. Собек се мени унеколико, колико је и могао, одужио упућујући ме у тајне прераде свих врста кожа. Тако сам се, потпуно оспособљен и за тај занат, латио кожарског посла одмах после рата. Собек је главу сачувао. Најпре се вратио

у Ниш, потом у Скопље где је подигао нову фабрику кожа. Доцније се преселио у Палестину (Израел) а одатле отишао у Аргентину где су његова браћа имала фабрику кожа. И данас се тамо налази, ако је жив. Јављао ми се до пре десетак година...

– Док сам био у затвору за време рата са мном је у хелији био дечији лекар др Рајко Ненадић. Једног дана исприча да има једна словеначка избеглица с красним мушким дететом на измаку живота јер мајка нема ни капи млека. Ако га нека здрава жена не подоји дете ће умрети. Сетих се да моја жена Дана доји моју најмлађу од четири кћери – Мирјану. По берберину Милану Стаћи пошаљем јој цедуљу да нађе ту несрећну породицу и подоји дете. Дана их нађе код данашњег Ремонта. Дојила је дечака петнаестак дана. Њојзи захваљујући малишан је остао жив и данас је угледни хирург др Павле Кошорок у Љубљани. Стално се јавља и пише, ево баш пре неки дан, из Кливленда поздрављајући нас Игњатовиће али и све Ваљевце, пошто је и он у Ваљеву рођен и сачуван...

– Грк Никола Скондриз, кога су Немци протерали у лагер, утекао је са станице у Лајковцу и обрео се у Ваљеву без икаквих докумената. Нико није смео да га прими. Доведем га к себи у сапунциницу и кажем му: „Грко ради, али ако видиш да неко долази а ти брзо бежи под онај велики казан и сакриј се у ложиште!“ Грко је остао жив и 1950. долазио је да види газда Мићу и његову породицу, да им се захвали. Кад ме је нова власт ухапсила, трчао је за колима улицом и викао: „Куд ћете с њим, газда Мића, је добар човек!“

О занату у овим временима

Од времена кад су га прогласили „непоправљивим капиталистом“ – мајстор Милан остао је без имовине и могућности да се знатније бави својим занатима. Помало „радуцка“, колико да себи и Дани мало припомогне и нађе се при руци још многи ма који без његових црева не могу, макар за парадјз:

– Са само једним радником израђивао сам сва црева која је кланица имала. За један дан сам примио 94 говеђа црева, што нико није могао да ради. Моја црева су и после рата ишла на светско тржиште а они у Београду су га само препакивали. У ПИК-у ми кажу: „Чика Мићо, то што Ви радите никоме се више не исплати.“ Тачно, али зато увозимо црева од отпадака из Јапана, Манџурије или Индије а код нас у Сремчици кољу се резерве 300 говеди дневно и сва црева бацају!?

– Нико неће да буде цревар. Имао сам једног радника а он побеже у месаре. Обучио сам још једног баш као и мене и човек је волео да ради (што је најважније!), али и он оде на другу страну.

Пратили пре десет година шофера из „Србијанке“ по мене да им покажем како се црева раде и колико мајстор може. Имао сам тада 75 година. Дали су ми нож и једно црево које сам растурио и одвојио за цигло пет минута. Е, рекох, замислите сад како сам радио пре 50 година кад ми је било само 25!

Љиљана КЕЦОЈЕВИЋ

Војводе Мишића улица пре тридесетак година
(Снимио: А. Војиновић)

У СЕЗОНИ И ВАН ЊЕ

**СРБИЈАНКА
ИМА СВЕ**

ПЛАТАНИ

Кафана на Пећини добила је одавно назив „Платани“. Недавно је „Слога“ предала објекат ваљевској пивари, којој је он некада и припадао. Наиме, својевремено, у прошлом веку, кафана је припала Димитрију Митровићу, оснивачу прве ваљевске пиваре.

Сам назив „Платани“ потиче од неколико старих стабала платана, ко зна колико старих. Нама је наш учитељ још у јесен 1931. године говорио да су стабла платана стара близу 250 година или готово четврт миленијума. Милош Кораћ, ваљевски гвожђарски трговац, рођен 1870. године, једини рођени Ваљевац који је живео преко сто година, говорио је да су платани били ту у време његове младости, да је он сadio као младић дрвеће по парковима и на Пећини и да од тада платани нису много порасли, односно, нису се много проширили. Значи, имају сигурно преко 250 година!

Платани су почели да се суше пре двадесетак година, кад је кафанска авлија (башта) бетонирана. Остало је мало слободне земље за огромне платане. Од тада ми кукамо за платанима, а боље би било да купимо двадесетак нових садница и поређамо их око баште садашње кафане.

Платан није дрво нашег, континенталног подручја. Ипак он добро подноси нашу климу. Енциклопедија шумарства каже да има 6–7 врста платана, а у Македонији има и платанских шума. Он је веома корисно дрво. Најчешће се узгаја као алеја или у појединачним стаблима, готово као једна врста украса.

Кафана код платана постојала је и у прошлом веку. По попису кафана из 1863. године она је припала Димитрију Митровићу, трговцу, оснивачу прве ваљевске пиваре, на месту на којем и данас постоји. У попису пише да је притјажатељ (то јест власник) из Ваљева, да кафана спада у III класу, да је изван вароши, на шеталишту, да је доброг строја и да има две собе у велику башту. Још пише да се може и престројити (преуредити).

А под бројем 42 великог ваљевског пописа грађана из 1862. године овако је описана имовина Димитрија Митровића, трговца: 1 кућа са шупом – амбаром, плац са две куће и 1 зградом, плац са три дућана, 1 земља са кафаном (то је садашња кафана Платани), 1 воћњак, 2 и по дана ораће земље са две куће, 2 земље, све у Ваљеву, 1 воћњак са качњаком, вајатом и чардаком, 3 њиве, две ливаде, 1 земља, 1 забран, 1 воћњак у Мушићу, 1 воћњак, 2 њиве, 1 забран, две њиве, све у Седларима, 1 забран у Стрмној Гори, 1 воћњак, 1 њива у Стублу, и 1/3 исе-та (то јест дела) од једног камена воденичког, све у вредности од 2282 дуката цесарска. Месечни приход од трговине износио је 45 талира. По имовини Димитрије Митровић је спадао у ред седам најбогатијих Ваљеваца тога доба.

Некада се у башти код платана приређивао такозвани кермес. То је забава са играчком у вечерњим часовима. Најчешће су кермеси приређивани у врелим летњим месецима. Ту би се скупило и по 500 до 600 гостију, тако да је особље, иако појачано за ову прилику, муку мучило да обезбеди за све госте столове и столице. Циљ кермеса био је готово увек хуман. Приход је ишао за помоћ сиромашним ђацима, за ђачку трпезу и за старачки дом. На кермес се долазило пешице, неколико власника аутомобила долазило је својим колима, оно мало таксиста превезло је неколицину ваљевских породица које су могле да поднесу трошак тога луксуза, а долазили су грађани и фијакерима, својим или изнајмљеним. Војним фијакером долазио је дивизијар са својом женом. То је био командант Дринске дивизије, нај-

чешће генерал, али је команданата било и у чину пуковника. За време кermеса војник, који управља фијакером, седео би у возилу и чекао наређење да генерала и генералицу врати у варош. Понекад би се неко сажалио и војнику однео у тањиру мало јела, колико да презалогаји.

Музика на кermесу била је увек изванредна. Чешћа ваљевска – циганска, а некада је дивизијар дозвољавао да свира и штрајх оркестар Дринске дивизијске војне области. Тамбурмаџор, Живојин Марјановић, звани Жика „Бандиста“, тек би се тада нашао у свом амбијенту.

Свиране су песме и кола по реду игара. Редитељ игара није дозвољавао никакве измене све док се не сврши са програмом по реду игара. Тек после тога може да се нешто наручи и плати.

Вечера је била веома богата, за релативно мале паре. Печење прво прасеће, а онда и јагњеће и јареће, често и ћуреће, сви специјалитети са роштиља. Точи се из апарата ваљевско пиво, бело и црно, специјално спремљено за кermес. Управник пиваре, Васа Рачић, смешка се кад гледа како се пиво троши „као ладна вода“.

Ту је и чесма коју је 1880. године подигао Милош Араповић у спомен Јоци Араповићу и његовој жени Мари. Ова чесма обновљена је 1952. године у част VI конгреса Комунистичке партије Југославије. За сто година два пут је пресушивала. Пре 4–5 година и у августу 1990.

Борислав ВУЈИЋ

Карађорђева улица пре тридесетак година

СТО ДВАДЕСЕТ ЈЕ ГОДИНА ВАЉЕВСКЕ ГИМНАЗИЈЕ

ВЕЗАК ВЕЗЛА ВЕЗИЉА

У почетку беше реч – да се школа отвори. Потребе било, деце било. С пустим парама увек се намицало, а и зграду није лако подићи. Путовале су ситне књиге између ваљевске општине и министарства просвете и црквених дела, односно грађевина. Крупан је терет школу на врат натоварити.

Жупник Буро Козарац показа 1869, својом приватном реалчицом, да то може да живи у Ваљево.

И све се заврши, „како царски ваља и требује“, 23. новембра 1870: тог дана зазвони гимназијско звоно. И много шта у вез поче да се слаже.

За дванаест деценија хиљаде ученика удисало је школски ваздух и, с мање и више успеха и пажње, упијало корисна и споредна знања, што су наметали школски програми, реформе, идеологије; стотине професора, стручних и прилежних, строгих и блажих, широких душа и видика, урезивало се у памћења.

У ову историју легло је и шест ратова, са пуном множином страдања и зала која су се свалила на недужне људе и пределе.

И тако, кад почетак није био почетак, а, ипак, сваког дана и године нешто почињало, сачувао се у школским књигама дах и дух давних времена, као спомен о ученицима и наставницима.

Неким од њих посвећени су ови редови захваћени из мирних страница са све мање живих сведока. Или потпуно без њих.

* * *

Из 1894/95. остала књижица Оцене ученика Ваљевске гимназије. Поред оцена за успех и владање постоје и оцене за похађање школе и цркве: похвално (5), марљиво (4), прилично (3) и немарљиво (2). Успех је вреднован само из предмета групе НАУКА. Вештине се нису „бодовале“.

Од 68 ученика другог разреда нико није имао пет из српског и цртања слободном руком. У трећем разреду не би петице из рачуна. У четвртном разреду све петице уз име Љубомира Марића: наука хришћанска, српски, немачки, историја српска, географија, алгебра, геометрија, хемија, цртање слободно, певање. Његове петице из немачког (предавао Михаило Ђорђевић), алгебре (Илија Ђукановић) и геометрије (Панта Сарић) – биле су и једине у том разреду.

У петом разреду све петице, сем из цртања слободном руком, заслужио Петар Марковић.

Међу ученицима су били Никола Велимировић (III) и синови Јозефа Ајхингера, индустријалца пива: Емило и Михајло.

Убележено уз податке о оценама: Уписао се на почетку 271, свршило годину 220 (значио је да су дочекали крај шк. године), 209 је полагало све испите (тада су на крају године полагани разредни испити из свих предмета, пред комисијом), у старији разред прешло 106, а 68 понавља испит, а 31 разред; изгубили право на даље школовање њих 10; напустило школу у току године 34, а отпуштено 17.

Кад се упореди број ученика, који прелазе у старији разред, са онима ученицима, који су ове испите полагали, онда од 100 ових ученика прелази у старији разред 50. Према томе би успех ученика у овој школској години био добар.“ Датум: 29. јуни 1895. У потпису директор Гимназије: Петар Ј. Живковић.

У 1898/90. записано и траје: Син учитеља Тодора Јовановића (Душан) имао све слабе оцене, сем из немачког, владање примерно, вредноћа похвална!

Извесни Мато Павићевић, од оца Марка, земљоделца, из Рсојевића у Црној Гори, није био одличан због тројке из српског. Закон прописао: „У одличне рачунаће се они ученици који у годишњем резултату из научних предмета имају више одличних него врло добрих оцена, без иједне добре.“

Милан Атанацковић, син трговца, само из хришћанске науке 3, остале слабе; владање примерно, вредноћа похвална!

Светолик Гребенац, од оца Михаила, адвоката, одличан.

Чедомир Јовановић, син Марка, трговца, „искључен из овог завода на годину дана, према чл. 31, тач. б. Закона о средњим школама.“

Све слабе оцене имао Михаило Милић, син Димитрија, начелника среза у Мионици, рођен у Хасан-пашиној Паланци, среза подунавског.

Стеван Унковић, II разред, од оца Крсте, трговца, имао четири слабе.

Нада Божићева, на малој матури (српски, немачки, математика) имала петице. Отац Владимир, контролор дувана.

Бранко Туцовић, од оца Јована, свештеника учио IV разред у Приватној гимназији у Ужицу, а у Ваљеву полагао течајни испит (Ужице није још било „верификовано“ за тај посао). И Ђорђе Захарић, од оца Косте, свештеника, родом из Кремана, полагао овде течајни испит.

На граници векова (1899/900) плаћала се школарина 20 динара.

У тој школској години све слабе оцене понео из научне групе Милорад Ђурић, од оца Андрије, пољивача.

И Саво Милићевић, син Милована, шпекуланта, понављао.

Живко Топаловић, од оца Перише, практиканта, из Ужица, положио овде само годишњи испит.

У 1900/901. Ђуро Ајхингер, Јозефов трећи син, добар у I разреду.

Радован Драшковић, од оца Миленка, трговца, такође добар.

Живко М. Романовић, суплент, као разредни старешина, види се, није волео администрацију, јер је неке рубрике оставио непопуњене, а често је грешно при уписивању оцена.

Милан Р. Зарић, професор, као разредни старешина уписивао и улице становања својих ученика па се помињу: Главна чаршија, Подгорска, Љубостињска, Витковићева. За једног ученика наводи: „Станује код зета попа Милана Арсића.”

У 1901/02. предавали: Милош Терзић, ђакон, хришћанску науку; Михаило Р. Живковић, професор, српски и математику; Стеван Колар, немачки; Драгутин С. Јанковић, професор, историју, земљопис и српски; Лазар Крцалић слободно цртање и краснопис; Живко М. Романовић латински, земљопис и историју; Милан П. Зарић јестаственицу, математику и физику и директор Петар Живковић математику.

Та година није била наклоњена Александру Антонијевићу, сину Светозара, економа Болнице: све слабе, сем из певања. Први разред.

Исти разред и Живорад Никић: из науке све петице, певање 3.

Бошко Богдановић, из Непричаве, од оца Алексе, све петице, слободно цртање 4.

Душан Зарић, од оца Милана, професора, добар успех.

1902/03. Милан Зарић, као разредни старешина заборавио да унесе податке о броју ученика и годишњим резултатима.

Александар Мишић, од оца Живојина, пуковника дивизије, врло добар у првом разреду. Богољуб Унковић, од оца Крсте, трговца, добар успех.

Коста Пантић, из Косјерића, III разред, све петице.

Андрија Миладиновић, из Ваљева, од оца Димитрија, све петице и на разреду и на течајном испиту.

Милан Божић, исти разред, из Мионице, од оца Луке, све петице, слободно цртање 3.

Радован Мишић, отац Живојин, пуковник, на разреду добар, на течајном испиту врло добар.

Пада у очи, и дуго плени, изванредно извучен рукопис Драгутина С. Јанковића, професора, којим је исписивао податке о својим ученицима.

У 1903/04. Ђорђе Ненадовић, III разред, од оца Матије, председника општине, врло добар.

Крстивој Стевановић, из Богатића, од оца Светозара, пао из земљописа и није положио поправни.

Ђуро Ајхингер, IV разред, понављао са три слабе.

Миодраг Голубовић, из Врања, од оца Драгутина, „искључен за две школске године и то 1903/04. и 1904/05, по чл. 31, тач. б, из овог завода.”

Андрија Миладиновић, V разред, и даље све петице. Награђен књигом „Осман” Ивана Гундулића. Исто прошао и Бошко Богдановић.

Душан Зарић, од оца Милана, професора, добар успех. Код оца добио обе тројке (француски, биологија).

Лете године. 1904/05. Драгомир Тадић, I разред, син Милорада, апотекара, све петице.

Јосип Прикелмајер, први разред, од оца Клаудија, апотекара, по народности Србин, поданства српског, вероисповести православне, имао четири 5 и четири четворке.

Милутин Јанковић, син Драгутина, професора, две слабе на крају године, доброг владања, а из вредноће немарљив.

Богољуб Унковић, поновац, постигао добар успех, краснопис: слаб.

Илија Бирчанин, из Суводања, од оца Милана, врло добар. Становао код директора школе.

Обрен Бирчанин, II разред, из Суводања, рођен 1889, од оца Гаврила, понављао. У рубрици: старатељ – записано: „Послужује код Јеврема Рајевца, војени капетан.”

Марко Савићевић, такође други разред, из Крајевца у Црној Гори, од оца Блажа, послуживао и становао код Николије Павић, удове. Добар успех.

И Живко Павићевић, II разред, од оца Пунише, Рсојевић из Црне Горе, рођен 1892, послуживао код Драгутина Пујића, кондуктера. Добар.

Петар Павловић, поновац, IV разред, рођен 1888, из Ваљева. Старатељ: брат Љубомир, пешадијски поручник. „3. марта кажњен је од професорског савета Ваљевске гимназије изгнањем из свих средњих завода у Краљевини Србији, бр. 98, коју је одлуку одобрио и г. министар просвете.”

1905/06. Драгомир Глишић, од поч. Стојана, рођен 1872, полагао приватни испит из свих предмета II разреда и постигао врло добар успех, а из трећег разреда добар. „На основу одобрења г. министра просвете, а према акту г. директора Ваљевске гимназије полагао је приватни испит из свију предмета IV разреда гимназије. Успех: добар. Слободно цртање: ОДЛИЧАН. Познати сликар одбранио свој реноме пред строгим професором.

Ово је само део богатог веза!

Мирко БОЈАНИЋ

Дрвопрерађивачка радња ВИРОВАЧКИ ХРАСТ

Радослав Јеринић

Ваљево, Ул. 25. јуна 31

Тел.: 24-626

**Обрада и производња паркета,
ламперје, бродског пода,
ентеријерске опреме**

**Услови плаћања по договору,
могућност кредитирања на два
месеца, са учешћем од 50%**

Приватно предузеће

ИНТЕРПРОДУКТ

Бранислава Марковића 23/А, Ново насеље

Телефон, телефакс: 30-044

ЊИХОВО ВРЕМЕ ТЕК ДОЛАЗИ!

Долази време „Интерпродукта“, приватног предузећа које се у сарадњи са холандском фирмом „Bodevajs“ бави спољном и унутрашњом трговином, велетрговином, малопродајом, металопрадом, туризмом...

КУПОН
ДОНОСИОЦИМА
„Интерпродукт“

даје попуст од 5%.

ЊИХОВО ВРЕМЕ ТЕК ДОЛАЗИ!

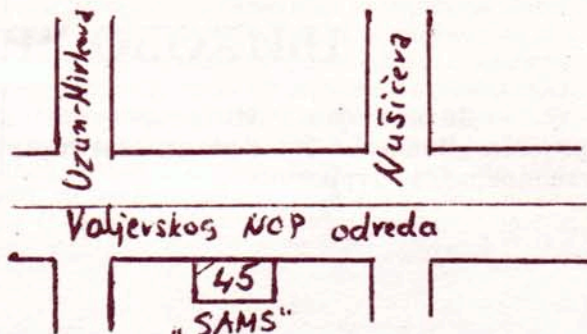
Ускоро код „Интерпродукта“ савремени европски дизајн намештаја од метала, стакла и пластике!

ЕКСКЛУЗИВНИ ПРОГРАМ „САМСОНАЈТ“

- акти-ташне, ташне за документа, женске ташне, кофери за одећу и шминку
- дугмад, рајсфершлуси, украсни модни детаљи, позамантерија
- децје играчке
- књиговодствене услуге

ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРОМЕТ НА ВЕЛИКО И МАЛО, ПРОИЗВОДЊУ И УСЛУГЕ „САМС“

Ваљевског НОП одреда 45
Тел.: 32-422

EXPORT-IMPORT COMPREX

Ваљевског НОП одреда 77
Тел.: 30-912

- аутомобили „Застава“, „Ситроен“, „Голф“ и „Рено“, бескаматним кредитирањем на 24 до 40 рата!
- мотоцикли: „Кавасаки“, „Пјађо“, „Томос“, МЗ
- персонални рачунари, периферијске јединице и системи

„Comprex“: од 9 до 19 h, суботом од 9 до 13

ЈУГЕН ТТТ-ШАБАЦ
ПОСЛОВНИЦА ВАЉЕВО
Др. Пантића 72
Тел.: 30-032, 30-043

ЈУГЕН **Трговина**
Транспорт **ренд-а-кар**
Туризам

МИНИ-ИТАЛИЈА, 13-16. септембар: Трст-Лидо ди Јесоло-Венеција-Верона
ШПАНИЈА-ФРАНЦУСКА-ИТАЛИЈА, 6-15. Х Љорет дел Мар, Барселона, Ница, Монте Карло, Венеција

БРАТИСЛАВА - БЕЧ - БУДИМПЕШТА: у октобру и новембру

„ЗЛАТНИ ПРАГ“: 24. XI; 8. XII

ССРС: класична тура и посета Грузији

ЧЕХОСЛОВАЧКА: зимовања у познатим зимским центрима

ПОВОЉНИ УСЛОВИ, ОТПЛАТА У ВИШЕ РАТА...

ПОСЕБНЕ ПОГОДНОСТИ ЗА ГРУПНА ПУТОВАЊА ПРЕДУЗЕЋА И УСТАНОВА!

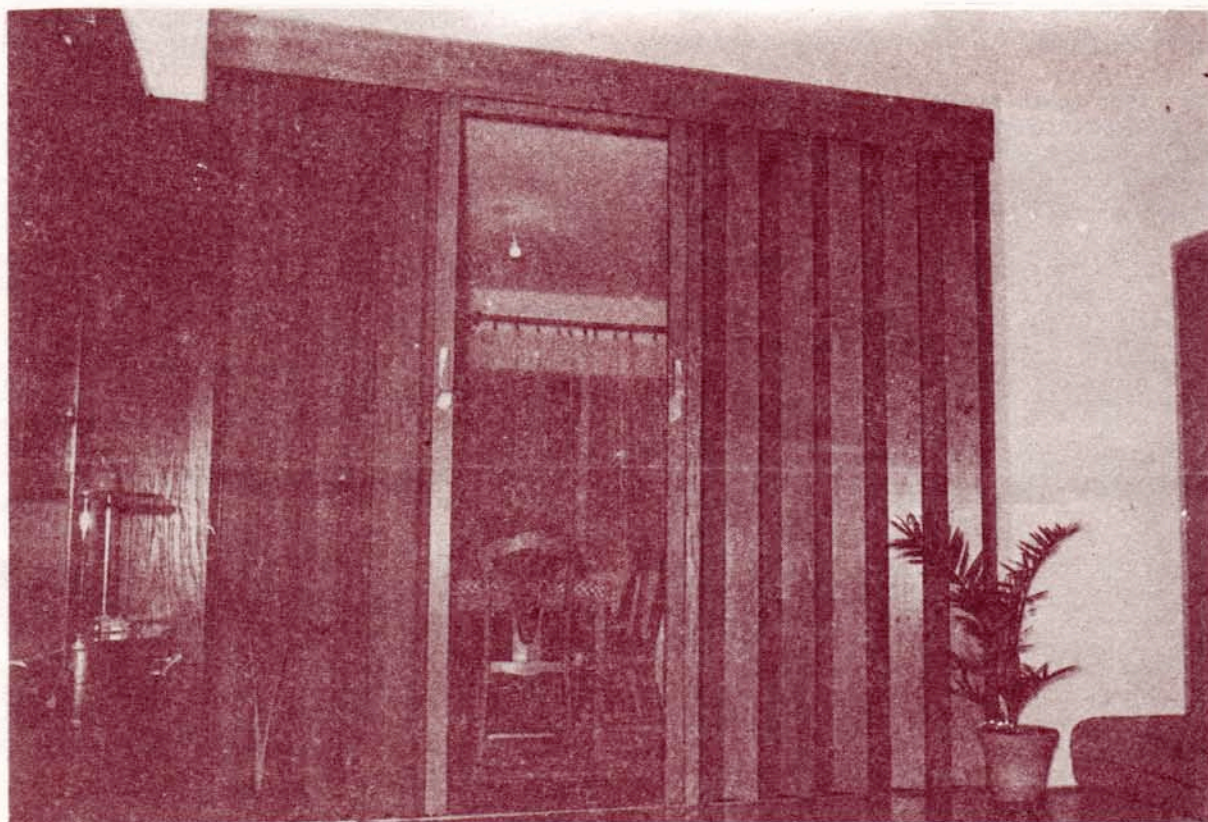
ОГРАЂУЈЕМ СЕ ОД ВАС ХАРМОНИКА ВРАТИМА

*Само повучеш и од једне добијеш две просторије
Да преградите простор који грејете, да добијете потпуно нов ентеријер*

ПОТРЕБНА СУ ВАМ

ХАРМОНИКА ВРАТА

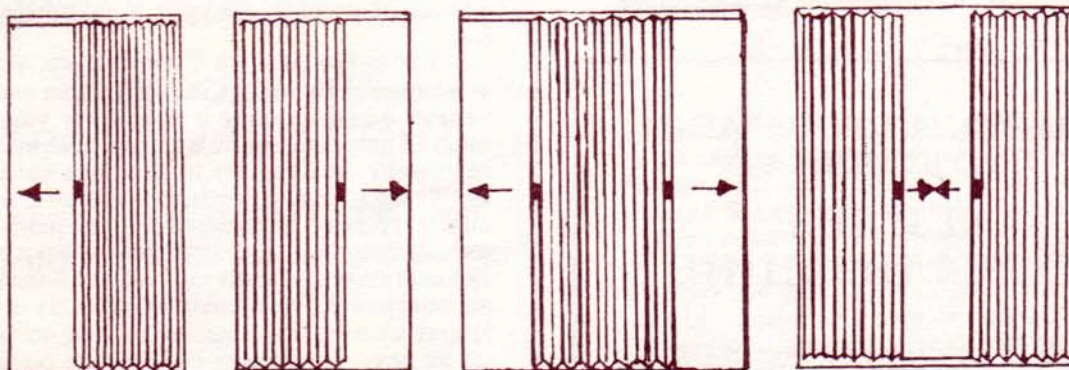
Од дрвета у боји храста, тиковине и махагонија

Хармоника врата HARMO-ENT је дрвена, висућа, лагано помична и декоративна преграда, погодна за стамбене, пословне, угоститељске и друге објекте. Наменена брзом преграђивању просторија по жељи и потреби ради постизања визуелне, звучне и топлотне изолације.

Хармоника врата HARMO-ENT израђујемо у свим стандардним и нестандартним димензијама по жељи купаца, једнокрилна или двокрилна, у свим природним бојама дрвета, завршно су обрађена и спремна за монтажу.

Цена је формирана за 1 m² површине отвора у зиду.

СХЕМАТСКИ ПРИКАЗ ВРАТА И НАЧИНА ОТВАРАЊА

Телефони: 014/35-685, 30-629

Вишеградска 12
14 000 ВАЉЕВО

СТАРЕ ВАЉЕВСКЕ ВЕСТИ

НА ЗНАЊЕ

Моје садање стање доводи ме да продам из слободне руке кућу моју у Ваљеву, која је озидаана тврдим материјалом. У авлији где је та кућа има још две куће. У тим кућама има 15 соба, са више предсобља, четири кујне, два подрума, шупа, шта-ла, амбар за жито, а пред кућом један повелики празан плац.

У Београду 4. Новем. 1871.

Јеврем Гавриловић
(„Јединство”, 7. новембар 1871)

Вељево, 15. Јануара

Јуче у вече држао на селу предавач Мита Алексић беседу. Беседа произвела велики утисак. Начелник тражио да се Алексић сместа затвори. Грађани нису дали. Писмом опширније. – Ето вам слободе исказивања мисли! Ето вам напредњачке полиције!

(„Борба”, 17. јануар 1882)

ПРЕТПЛАТНИЦИМА И САКУПЉАЧИМА

Крајем овога месеца навршује се прва четврт откад је „Одјек” почео излазити. (...)

Ради читаоца именујемо овде књижаре које с нама стоје у свези и које примају претплату на „Одјек”: књижара Косте Наумовића у Смедереву, филијал Задруге штампарских радника у Пожаревцу, књижара М. Лукића у Крагујевцу, књижара Љ. Јоксимовића у Обреновцу, књижара Тасе Стојановића у Ваљеву, књижара Милосава Јагодинца у Зајечару, књижара Паје Павловића у Шапцу, књижара Стеве Н. Поповића у Чачку.

(„Одјек”, 4. децембар 1884)

ЗА ИЗЛОЖБУ У АНТВЕРПЕНУ

Г. Мата Ненадовић, који се из чистог родољубља примио, да лиферује за изложбу у Антверпену разне сорте дрва из наших шума, свршио је свој посао, и већ је донео доста велики број разних дрва, која ће представљати у Антверпену наше шуме, и обилатост наше земље у томе погледу.

(„Гласноша”, 17. фебруар 1885)

ПРИВРЕДНА ПРОПАГАНДА И ПУБЛИЦИТЕТ

ОД ИДЕЈЕ ДО РЕАЛИЗАЦИЈЕ

АГЕНЦИЈА „БУДУЋНОСТ” - ВАЉЕВО
Насеље ослободилаца Ваљева 38
Тел-факс: 21-410

НАШ ПРИЈАТЕЉ и скупљач Никола Михаиловић кројач из Ваљева оболео је. Стога јављамо нашим пријатељима из Ваљева да ће од сада док не оздрави Никола бити скупљач поред браће Ђокића из Ваљева, Влајко Малешевић, бравар. Николи желимо да што пре оздрави, те да га опет чила и здрава међу наше, као борца за право радне класе, видимо.

(„Социјал-демократ”, 25. фебруар 1896)

ПОЗОРИШНА КРЕТАЊА

Рајчићево позориште – још је у Ваљеву. Пре неколико дана гостовао је у овоме позоришту г. Динуловић и посета је била сјајна.

Јанковићкин орфеум. И он је био у Ваљеву и наравно врло рђаво посећен. Репертоар је сад пред судом – отима се с једне стране управитељка, с друге кафеција. Кафеција је успео да отме две глумице; једну да му чува децу, а другу, да му чува – госте!...

(„Правда”, 16. јун 1906)

СВЕТОСАВСКА ЗАБАВА У ВАЉЕВУ

Као што нам из Ваљева пишу тамо се чине велике припреме за Светосавску забаву, коју сваке године приређује светосавски збор ваљевске гимназије. Нарочито ће овогодишња забава одвојити од осталих због много лепих тачака у забавном делу, од којих на првом месту спомињемо „Не плачи, Босно”, драмат у једном чину од једног од најбољих наших млађих песника г. Мил. Јелића, и „Збогом Љубо”, композицију за соло певање уз пратњу оркестра г. Ј. Урбана. И г. Јелић и г. Урбан спремили су ове ствари нарочито за Светосавску забаву из љубави спрам гимназијске сиротиње, у чију се корист углавном и даје ова забава. Надати се, да ће Ваљевци, који се увек одликују кад је у питању каква хумана ствар, у што већем броју посетити ову у истини сјајну забаву.

(„Штампа”, 8. јануар 1907)

Свечаност у Ваљеву

ПРОСЛАВА ДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ ОСЛОБОЂЕЊА

Ваљево, 31. октобра. – На данашњи дан, пре пуних десет година, Ваљево је ослобођено ropства. (...)

Тек сутра дан, на Светог Луку, ушли су први коњаници у Ваљево. Свет се у први мах поплашио видећи на њима нову и непознату униформу; мислило се да се непријатељ заиста вратио. Али када су неки међу њима познали Ваљевца капетана Јована Ђорђевића, онда је настало неописиво одушевљење, опште грљење и љубљење. Тога дана, у основној школи брзо се био формирао певачки хор и оркестар састављен од свих свирача из Ваљева. Цела једна поворка од неколико хиљада људи пошла је у сусрет нашим коњаницима са савезничким заставама на челу. У поворци су се ориле родољубиве песме. Поворка је код артилериске касарне сачекала наше трупе, бурно их поздрављајући. (...)

Трајковић
(„Време”, 1. новембар 1928)

КОНЦЕРТ Г. ГОСПОДИНОВА У ВАЉЕВУ

Ваљево, 9. децембра. – Данас је после успешних концерата у Скопљу, Нишу и другим градовима допутао у Ваљево са г-ђом Вањом г. Господинов, бивши члан љубљанске, загребачке и софијске опере. Г. Господинов са госпођом приређује вечерас у Ваљеву концерт. После концерта у Ваљеву наставља пут за Сарајево.

(„Време”, 10. децембар 1928)

У ВАЉЕВУ ЈЕ ОСНОВАН ОДБОР ДРУШТВА ЗА КУЛТУРНУ САРАДЊУ СА СССР

Од скора је у Ваљеву основан Одбор Друштва за културну сарадњу са СССР. Одбор Друштва је приредио предавање о Лењину, које је одржао Живо Пауновић, секретар ОНО.

(„Глас”, 17. фебруар 1946)

ОТВАРАЊЕ НИЖЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ

У Ваљеву ће се ускоро отворити Нижа музичка школа. Ово је одлука Савета за просвету и културу Градског народног одбора. У прво време школа ће се налазити при КУД „Абрашевић” па ће касније пасти под режију МНО. Ово је прва музичка школа у Ваљеву до сада. Упис у школу је већ почео.

Демос
(„Република”, 27. фебруар 1951)

И ВАЉЕВО ЈЕ ДОБИЛО СВОЈ МУЗЕЈ

Ваљево, познати град наше историске и културне прошлости, добило је најзад свој историски музеј чије се отворање одавно очекивало. Музеј је смештен у обновљеном конаку Фочић Мехмед аге, у коме су били затворени Илија Бирчанин и Алекса Ненадовић. У пет одељења музеја смештен је материјал из наше раније и скорије прошлости, од првог и другог устанка до народне револуције. Оружје, ствари, слике, документи и др. представљају добру основу за упознавање историје Ваљева и околине.

(„Република”, 16. октобар 1951)

Школа на Косанчића венцу, срушена пре петнаестак година

ТРГОВИНСКО ИНЖЕЊЕРИНГ ПРЕДУЗЕЋЕ

„ДИВА” У ТЕШЊАРСКИМ ВЕЧЕРИМА

У Тешњарским вечерима, у старој чаршији Тешњар, „Дива” вам нуди широк асортиман роба, са безброј пријатних изненађења.

„Дивине” продавнице у Тешњару, Чика Љубиној улици и на Тргу војводе Мишића отворене су сваког дана до 22 сата.

КОМЕРЦИЈАЛНИ ЗАПИСИ

Купите комерцијалне записе „Диве”. Камата 10 пута већа од банкарске.

ПОТРОШАЧКЕ КАРТИЦЕ

Купујте робу на потрошачке картице у „Дивиним” продавницама прехране. Купљена роба плаћа се на крају месеца.

СПЕЦИЈАЛИЗОВАНА ПРОДАВНИЦА ИТАЛИЈАНСКЕ ОБУЋЕ

Чика Љубина 6

Мушке и женске ципеле, патике, сандале, папуче, женске ташне, кожна галантерија.

СПЕЦИЈАЛИЗОВАНА ПРОДАВНИЦА САНИТАРНИХ УРЕЂАЈА ИЗ УВОЗА Жикице Јовановића 1

Купатила, зидне и подне плочице, арматуре, галантерија

СА „ДИВОМ” СТЕ КОРАК БЛИЖЕ ЕВРОПИ

ВАЉЕВО
Андре Савчића 1
Телефон: 21-577

ТЕШЊАРСКЕ ВЕЧЕРИ 1990.

Субота, 8. септембар

СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ

Сцена у Тешњуру. – Поздравна реч Милана Јанковића, председника Одбора Тешњарских вечери. Програм гостију са Сицилије, певача, играча и музичара. (Почетак у 20 часова).

Keј I српског устанка. – Музички програм групе „Ренесанс”.

Недеља, 9. септембар

ЗЛАТИБОРСКО ПОСЕЛО

Тешњар. – Вече изворног народног стваралаштва ужичког краја. Учествују: Оркестар трубача Милована Милачевића; Женска изворна група из села Рибашевине; Мушка изворна група из села Гостинице.

Понедељак, 10. септембар

ТЕШЊАРСКО ПРОЗОРИШТЕ

Keј I српског устанка. – Позоришна представа Стевана Копривице „Девета офанзива” у извођењу Крушевачког позоришта и режији Микија Стаменковића.

Уторак, 11. септембар

СЕПТЕМБАРСКИ РОКЕНРОЛ

Тешњар. – Рок концерт београдске групе ОКТОБАР 1864.

Трибина „Тешњар јуче, данас, сутра”.

Среда, 12. септембар

ВАЉЕВСКА ГИМНАЗИЈА ПРЕДСТАВЉА

Keј I српског устанка. – „Стиско фол парада”, урнебсна приредба ученика Ваљевске гимназије.

Четвртак, 13. септембар

ДЕЦА ДОЛАЗЕ

Keј I српског устанка. – Колаж програма ваљевских обданишта. Дечја представа „Шума која хода” Љубивоја Ршумовића.

ПЕСНИЧКИ САСТАНАК

Keј I српског устанка. – Гост писац Брана Црчевић.

Петак, 14. септембар

ДОБРОДОШЛИ ГОСТИ

Keј I српског устанка. – Кабаре представа Народног аматерског позоришта из Кикинде (текст: Југослав Ђосић, музика: Ђорђе Балашевић).

Тешњар. – Концерт тамбурашког оркестра и кантри оркестра из Кикинде.

Субота, 15. септембар

ПОЕЗИЈА НА СЦЕНИ

Keј I српског устанка. – Монодрама „Не знаш ти њи” (стихови Матије Бећковића, изводи Соња Јауковић).

Недеља, 16. септембар

САВ ТАЈ JAZZ

Тешњар. – Секстет Јована Маљковића.

* * *

Пратећи програми

Улични свирачи; Истраживачка кухиња; Тешњарска кочија (вожње фијакером); уличне књижаре; продајна изложба слика; падобрански скокови (14. септембра пред вече); Тешњарска роштиљијада (14. септембра на Keју I устанка); дефиле коња и запрега...

Све приредбе почињу у 20.30 часова, дечја у 18.00 часова.

* * *

ТЕШЊАРСКИ ФИЈАКЕР – почетак Тешњара

I линија: Тешњар – Градац (Сунце кафана, Два цванцика, воденица)

II линија: Тешњар – Платани (Аћевац)

III линија: Тешњар – град (Шофер-бар, „Марко Краљевић”, Јадар)

ТЕШЊАРСКИ ГЛАСОГЛОША

Заједничко издање Туристичког савеза Ваљево,
Радио Ваљево и Ваљевске гимназије

Припрема

РЕДАКЦИЈА РАДИО ВАЉЕВА

Издаје сваког септембра, у дане Тешњарских
вечери

Цена 5 динара

Уредници

Здравко РАНКОВИЋ
Бранко ВИЋЕНТИЈЕВИЋ

Штампа

Графичко-издавачко предузеће
„Милић Ракић”, Ваљево

